

Rabin i općina.

Razmatranje na temelju biblije i izabiblijske znanosti.

Napisao nadrabin Dr. Samuel Weszel, Sarajevo.

Posvećuje svojoj miloj općini, kolegama, prijateljima i znancima pisac.

NAPOMENA PISCA.

Sadržaj slijedećeg razmatranja uzeo sam djelomice alorističnim načinom iz govora, koje sam održao prigodom proslave 25. godišnjice svog rada u Sarajevu (15. XII. 1923. — 7. teveta 5684.).

*

Rado se odazivam pozivu, da saradjujem u ovom »Almanahu«. Izabrao sam ovu temu, jer sam cijeli svoj rad koncentrisao na djelovanje, koje bazira na odnošaju rabina prema općini (t. zv. praktična teologija), a mislim da je to pitanje osobito aktuelno obzirom na osnutak »Saveza Veroisp. Opština« i »Saveza Rabina« u našoj državi. Ako će ovaj čedni rad pridonjeti boljem razumijevanju i srdačnijem odnošaju rabina prema općini, onda sam obilno nagradjen za ovaj trud.

MOTO:

Kraljevi I. 7, 15. 22.

Za stupove Jahin i Boaz, koji su stajali pred Salamunovim hramom, ne zna se, da li su bili spojeni sa hramom ili su samostalno stajali.

Rabin treba da veli: I jedno i drugo tumačenje je ispravno. U tom se naime nalazi simbol odnosa u djelovanju rabina i upravnog odbora općine: Kako rabin, duhovni vođa, tako i upravni odbor općine moraju katkad samostalno djelovati, ali vrlo često zajednički raditi, jer na obim stupovima stoje temelji Jevrejske općine. Ovo neka je moto našem razmatranju. Pisac.

I. PROGRAM RADA RABINA.

Rabin treba da ima odmah pri nastupu svog položaja u općini u tančine izradjeni program, koji kani u život privesti, a koji ima da je u skladu sa njegovim zvanjem ličnim njegovim kvalitetima (o kojim će poslije biti govora) i potrebama općine. U glavnom treba po našem mišljenju, da mu služe kao geslo za sadržaj njegova rada, riječi Jezaje 51, 16: **קִנְיֹת שְׁמַיִם וְיִרְסוּד אֶרֶץ** : **וְכִאֲמַר לְעַמּוֹת עַמּוֹתָהּ.**

Ja ti metnuh u usta riječi svoje, da utvrdim nebesa i osnujem zemlju i rekнем Cijonu: Ti si moj narod, ili drugim riječima: središtem njegova rada ima da bude: hram, kuća i odgoj omladine, a sve to u duhu renesanse jevrejskog naroda. Prije nego što se svratimo na analizu tog programa, treba da upoznamo pretpostavku, temelje i sadržaj saveza, koji treba rabin da sklopi sa svojom općinom, te lične kvalitete, koji su nužni za uspješno njegovo djelovanje.

II. PRETPOSTAVKA SAVEZU, KOJI TREBA DA SKLOPI RABIN SA SVOJOM OPĆINOM.

Pretpostavka je savezu, koji treba da sklopi rabin odmah u početku svog djelovanja sa svojom općinom, da bude dionikom duše svojih općinara. Sa svima bez razlike treba da trpi, kad ih zadesi koji udarac sudbine, sa svima bez razlike treba da se veseli i raduje, kad je u srcima njegovih općinara veselo i radosno. Njihova bol treba, da je njegova sopstvena, njihovo veselje — njegova radost. I kako će proživjeti rabin sa svojom općinom zajedno godina rdjavih i lijepih. Tako se radja nevidljivim vezama Savez sa općinom. — Rabin treba, da počinje vezati niti prijateljstva sa svakom pojedinom kućom. Te veze sačinjavaju tokom vremena nerazdvojiiv savez.

III. SADRŽAJ SAVEZA.

Sadržaj saveza, koji rabin sklopi sa svojim vjerskim sljedbenicima, nevidljive je naravi. Svrha ovog su dobra, koja se stiču za vječnost. Veći dio blagoslova, koji rabin u svom djelovanju stvara, leži u tome, što većina ni ne primjećuje, što većina ni ne zna cijeniti *מן העין הסמוי*; jer pisane dužnosti sačinjavaju najmanju mjeru, koja ispunja službu jednog rabina. Njegov rad i njegovo djelovanje ja obično dialog duša. Jadni i nevoljni, potišteni tugom i teškim brigama navraćaju se rabinu, a ako on ima razumijevanja za svaku žalost duše, ako umiri zabrinuta srca, ako podiže u beznadnima vjeru u se, ako spasi jedan već posrnuli ljudski život povraćajući mu vjeru u Boga i ljude i u sebi samog — tada za to ne zna nikoja druga ljudska duša! — Tako je veći dio djelovanja rabina ljudima sakrit i samo Gospodu Bogu je očit. Takve je naravi i sadržaja savez, koji treba da sklopi rabin sa svojom općinom, nevidljive su niti, iz kojih je vezan.

1) Pravo i pravednost *צדק ומשפט* su po izreci naših mudraca temeljni kameni, na kojima počiva čitava etična zgrada svijeta. Pravo i pravednost su i temeljni kameni ovcm savezu. Ako pak ljudi treba da žive u miru i slozi, ako se imaju da ujedine da stvaraju plemenita djela, onda mora, da se okrutnost prava topi od zraka blagosti i uvidjavnosti *חסד ואמת*.

2) Rabin treba da stoji nad svim strankama. Za Jakova se priča (Talmud Holin 9!): Na putu u Haran htio je da legne

Jakov na kamen da počiva. Bilo je različitog kamenja. I to kamenje počelo se svadjati. Svaki reče **עלי יניח צדיק את ראשו** »Neka na mene Cadik prisloni svoju glavu«. Ali gle: od različitog kamenja nastane jedan kamen. (Talmud Holin 91) Tako i rabin treba da nastoji, da očuva nepartajičnost, da u svom odnošaju prema općini stvori od svih stranaka i razlika mišljenja, od svih kamena i kamenčića jednu cjelinu. Tek onda moći će po pravu i pravednosti da stvara plemenita djela saradnjom svih, tek će tada sklopljeni savez biti čvrst.

3) Medjusobno povjerenje. Savez rabina sa općinom treba nadalje da počiva na medjusobnom povjerenju: **אמונה**. Povjerenje je plod poštovanja i ljubavi. A to povjerenje je jezgra života izmedju duhovnog vodje i njegove općine, jer to povjerenje otvara rabinu srca njegovih općinara, tim povjerenjem postaje on savjetnikom njihovim pri svim svetim događajima života, ovo povjerenje daje tek riječima, propovjedima njegovim, onu nebesku snagu, koja može da umiri sve bure, koje snalaze pojedini ljudski život. A ovo povjerenje treba da uživa i sa strane državnih vlasti, kadgod zastupa interese svojih oćinara, jer samo onda moći će uspješno zastupati religijozna prava svoje općine.

4) Jednaka ljubav za sve svoje općinare bez razlike. O velikom svećeniku u Izraelu priča se, da je na svojim prsima nosio veliki štit od dragulja, na kojem su stajala imena svih dvanaest plemena. Rabin treba da kaže — (a općinari moraju se prema njemu tako vladati — da on može da kaže): Nosim u svojim grudima sva Vaša imena od najmanjeg djeteta do sijedog starca. Svi ste mi jednako dragi i mili. Vi ste moj ukras, ukras moje sadašnjosti i budućnosti.

IV. LIČNI KVALITETI RABINA.

1) Velikodušnost i pobožnost. Da rabin može da stvori i oživotvori savez u gornjem smislu i program, koji je postavio, treba da ima kao čovjek neke lične kvalitete.

Uvijek kada unidje u hram, treba da otrese prah zemaljski; te da ostavi vani prut, znak pretjerane strogosti i novčanicu, znak materijalizma (Talmud Jeb. 6). Ne smije se služiti svagdanjim sitnicama, strogosti i materijalnim blagom. Moralni preduvjet je rabinskom zvanju: Pobožnost, to treba da je osnovna karakteristična crta rabina. Treba da je pobožan čovjek, u čijem srcu bukti čista iskra prave vjere a iz očiju da sijevaju zrake čvrstog vjerovanja u Boga **ראשית חכמה יראת ה'** (Ps. 111, 10). Rabin treba da bude, od Boga nadahnuta sunčana duša.

Temelj religije njegove treba da su riječi proroka: **הגיד לך אדם מה מוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת הסד והצנע לכת עם אלהיך**. »Bog ti je objavio čovječje, što je dobro i što od tebe traži, da vršiš samo dobro i da činiš, što je pravo, da ljubiš milost i da budeš skroman« (Miha 6, 8). — Avram posjedovao je alem — kamen. (Talmud Baba batra 16). Pričaju, da

je svaki bolesnik, kad ga je ugledao, ozdravio. Taj je njegov alem — kamen nepokolebiva vjera u Boga. Rabin treba da nastoji svim silama, da cijela općina stekne taj alem — kamen, on treba ta »utvrdi nebesa«, da u svako srce usadi vjeru, ali također da osnuje u galutu zemlju, na kojoj će uspijevati riječ Božja, da osnuje zemlju u Erec-Israelu, na kojoj će se obnoviti jevrejski narod.

2) Rabin kao pastir. Naši mudraci vele: *הרי לך שני גדולי* — *עולם וגי* Dva vodiča jevrejskog naroda, Mojzije i David bili su pastiri. Jednom pobjegne Mojsiji janje. On poleti za njim i uhvati janje kod jedne živice. Janje je ovdje stajalo i pilo vode. Tada Mojsije reče sebi: »Doista nijesam znao, da je janje žedno i da je radi žedji ostavilo stado«. On stavi janje na rame, a Gospod Bog mu reče: Ti si bio dobar ovom janjetu, vodio si ovo stado, a tako vodi i moje stado, narod izraelski (Midr. r Šemot 2). Tko se ne bi nehotice kod ove biblijske scene sjetio, da je rabin — pastir općine.

Ili druga scena: Jakov rekao je Labanu: *זה עשרים שנה וכו'* Dvadeset godina služio sam kod tebe kao pastir i čuvao i branio sam tvoje stado od svake nepogode i nepravde, koja mu je prijetila (Berešit 31, 8). Svaki rabin mora tako djelovati, da nakon stanovitog odsjeka vremena može da kaže: Svemogućí Bog bio je poput Jakova samnom, osnažio me, da čuvam i obranim svoju općinu, svoje stado od svake nepogode, te nije poput Jakobova stada pretrpila štete.

3) Nutarnje dostojanstvo rabina. Rabin treba nadalje, da spada među one plemenite duše, koje ne plaćaju samo onim, što čine, već tim što jesu. Moć njegove osobe treba da uništava sve predrasude. On treba da u svako doba može o sebi reći kao što je rekao veliki sin našeg naroda: »Nikad nijesam digao ruke bez posvete« (Rabi Juda Hanasi Ket. 104). Sav njegov rad treba da je plod idealnog mišljenja i temelji se na zakonima pravde i ljubavi. Nutarnje dostojanstvo rabina neka mu bude jedan od najvažnijih faktora u njegovu biću.

4) Shvaćanje dužnosti. Dobrota. Ponos. Skromnost. Glavna oznaka njegova bića treba da je točno vršenje dužnosti u općini, u svom domu, u gradu i prema državi.

Strog prema sebi, ne smije da poznaje odmora, neumorno treba da radi. — Mio i ljubazan treba da je sa svakim, a pun obzira i dobrote, ako tko što krivo čini. Njegova dobrota treba da poznaje samo jedno pitanje: Komu treba pomoći? Očinski, a ne birokratski treba da čini dobro, ne iz slabosti ili da se riješi dosadnog molitelja, već da ublaži bijedu. — Kao što se sunce odsijeva u kapljicama rose, tako treba da se odrazuje također dobrota njegova srca u tihoj skromnosti njegova bića. Rabin neka je ponosan i uspravan, te neka se ne ugiba ni pred kim prema riječima Talmuda: *נחנני נשיאותך ברמה*, dotično po riječima: *ת"ח* *צריך שיהי' בו נאות א' משמנה שבשמנית* (Sota 5). Ne smije da čini

razlike da li je ko bogat ili siromah. Njegova vjera treba da ga vodi blagosti i skromnosti. Kao što u hebrejskom jeziku ima za pojmove smjernost i strpljivost samo jedan izraz, tako treba da su i kod njega ove dvije kreposti usko skopčane.

5) Rabin — čuvar mira, sloge i jedinstva općine. Rabin na osnovu autoriteta, stečenog po posjedovanju ovih ličnih kvaliteta, te svog pastirskog djelovanja, treba da je čuvar mira, sloge i jedinstva općine, te da nastoji svagda, da medju članovima vlada ljubav i snošljivost i da izglati sve opreke.

Priča se za veliki hram u Aleksandriji, da se radi njegove veličine nije znalo kada treba kazati »Amen«, pa se kod Almora morao dizati barjak u znak, da je molitva svršena, i da trebaju svi u isto vrijeme da kažu »Amen«. Tako treba da rabin djeluje i danas. Ako jedan drugog ne vidi ili neće da vidi, ne čuje ili neće da čuje: Kada se radi o kiduš-hašem, kad se radi o tom, da se dobra djela izvrše u svrhu obnove Erec-Israela, onda neka rabin diže barjak — kao u Aleksandriji — u svrhu, da svi govore zajednički, i glasni Amen, da zajednički i složni izvrše svoje svete zadaće. A osobito u današnje doba, kada vlada medju ljudima razdor radi vjere i položaja, treba, da rabinu lebdi uvijek pred očima misao, da nestane svih predrasuda, da izglati sve protivštine. On treba da vrši opomenu: »Podaj gladnom svoju dušu«. Ta on treba da ne daruje samo od svog, već treba da je spreman dati sama sebe. Rad rabina treba da je onakav, da bi naši mudraci mogli isporediti njegov rad sa svijetlom svjetionika מנורה minore u hramu, koje svjetlo druge svjetionike upali, a da ne gubi ništa od svoje svjetlosti.

On koji je tako strog prema sebi, koji treba da stavlja na sebe tako velike zahtjeve, uvijek treba da je spreman da drugima oprost i kao pravi prijatelj pomirbe i mira. Njegovo geslo treba da je:

בְּקֵשׁ שְׁלוֹם וּרְדִפְהוּ »Traži mir«, a njegova lozinka:
הֲאֵמַת הַשְּׁלוֹם אֹהֲבוּ »Ljubite vjernost i mir«.

V. ODNOSAJ RABINA PREMA SUGRADJANIMA IZVAN NJEGOVE OPĆINE.

Do sada promatrali smo sadržaj Saveza rabina, koji je stvorio sa svojom općinom, rabina kao čovjeka radenika unutar svoje općine, a sada ćemo ukratko označiti smjernice, kojih treba da se drži po našem mišljenju u saobraćaju sa braćom drugog obreda ili religioznog shvaćanja, te konačno sa inovjercima.

U suglasju sa prije istaknutim njegovim principom sloge i mira u općini, treba da isto propovjeda i u odnošaju prema drugim bratskim općinama i sugradjanima inovjercima.

Što se tiče jevr. općine drugog obreda ili religioznog shvaćanja, bilo to sefardskog ili aškenaskog, ortodoksnog ili neološkog, on treba da se sjeća riječi psalmista Davida: הִנֵּה מֵה מָוֵב »kako je lijepo, kada braća iste vjere

u miru i slozi zajednički, jedan kraj drugog, žive i rade. (Psalmi 133. 1.) Jer dvije ladje su to, koje usporedno plove noseći zajedničku kućicu na sebi.

A u pogledu svog prijateljskog odnošaja prema sugradjanima svih drugih vjera, treba da se drži riječi svetog pisma: Nije li nam svima jedan otac? Nije li nas jedan Bog stvorio? (Malahi 2, 10) הלא אב אחד לבלנו.

Ako će se ovih principa držati, učvrstiti će se i prema svojoj općini savez, te će ga jednako poštovanje susretati u općini i izvan iste, uzmoći će, da izvede program, koji si je stavio.

VI. ŽIVOTNO NAČELO RABINA — JEWISH AGENCY.

Za uspješno provadjanje radnog programa potrebno je još, da si rabin stavi životno načelo, po kojem će da udesi prema svojim ličnim kvalitetima program.

Kao ispravno životno načelo čine nam se riječi proroka Ezehiela (46, 19) והנשיא בחוכם »Vodja neka ide sredinom«, posredujući između stranaka i različitog mišljenja, neka kroči stazom zlatne sredine nepokorivši se ni lijevo ni desno. Tim će duhovni vodja postignuti osjećaj zajedničkog pripadništva. Duhovni vodja jevrejske općine sadašnjosti mora da pruži jednu ruku jednim, a drugu ruku drugim, jer ih sve treba da vodi na stazu, koja vodi u Betel במסילה העולה בית אל, jer će samo na taj način izaći Tora i riječ Božja iz Jerusalima. כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. To životno načelo simbol je »Jewish Agency«. To načelo treba da nastoji provesti svim svojim silama, čitavim svojim životom.

VII. ANALIZA PROGRAMA.

Sada tek, kada smo upoznali bitnost i sadržaj Saveza, koji rabin ima da sklopi sa općinom, te njegove lične kvalitete, njegove nazore i životno njegovo načelo, sada tek treba da ukratko razgledimo radni njegov program, koji ranije označismo sa riječima proroka Jezaje: Ja ti metnuh u usta riječi svoje, da utvrdim nebesa i osnujem zemlju i rečem Cijonu: »Ti si moj narod«; dakle rad, čijim središtem označismo: hram, kuću i odgoj omladine, a cijeli rad treba da vodi u duhu obnove jevr. naroda.

1) Hram 2) Kuća. Rabin treba da svim silama utvrdi nebesa, da u svako srce usadi vjeru (na temelju ličnog kvaliteta pobožnosti, koju posjeduje), ali takodjer da osnuje zemlju, na kojoj će uspjevati riječ Božja, posvetivši dostojan hram, ali jednako su značajna pored te gradnje zgrade iz kamena i drva, djela duševne zgrade, duševni hram. Duh, koji vlada u njego-

voj općini — treba da je njegov duh. Onda će moći, da posvetine samo hramove od drva i kamena već će i da sagradi hram u svakoj pojedinoj kući svoje općine, da se može reći kao što se reklo za Avramovu kuću: kao ljudi su unišili a kao anđjeli izašli su.

3) Odgoj omladine. Treći dio svoje zadaće kod izvadjanja svog programa treba rabin da vidi u riječima proroka: »I rečem Cijonu, našoj omladini, Ti si moj narod«. U ovaj odgoj omladine ima da stavi sve svoje sile; njoj mora da kaže: עמי אתה: »Ti si moj narod — naša budućnost«. Ovdje ima da svrati osobitu pažnju na hebraizaciju omladine, jer samo omladina, koja hebrejski uči i govori daje sigurni zalag za preporodjeno Jevrejstvo מות והיים ביד הלשון.

Taj odgoj u školi i izvan nje treba, da mu je osobito srcu prirastao. Svoju mladu općinu, svoju budućnost, školsku omladinu, treba da poznaje u dušu. Naivna djetinjska pitanja, koja mu stavljaju kao djeca, pružaju mu svu toplinu dječije duše, ozbiljni i bistri odgovori, koje dobije rabin na svoja pitanja od odraslih učenika, a ponajviše njihov rad, koji vidi nakon svršenih studija u općini, ispunjava njegovo biće osobitim nutarnjim zadovoljstvom. Jer rabin zna, kakvim je važnim sastavnim djelom po Jevrejstvo omladina Jevrejska. Između njega i omladine ima da postoji ničim nepomućeni srdačni odnošaj kao između oca i njegove djece i između prijatelja i prijatelja.

To ističe i slijedeća jevrejska narodna priča: »U nekoj općini nije bilo rabina u hramu uoči Jom Kipura, kada je trebalo moliti Kol-nidreu. Vladala je uzrujanost, tražili su rabina svukuda, ali ga nijesu mogli naći, tako da su bili prinuđeni da se mole bez njega. Iza molitve eto rabina sa osobito zadovoljnim izražajem lica! On reče: »Obdržao sam najljepše bogoslužje. Na putu u hram čuo sam jecanje jednog bolesnog djeteta iz neke siromašne kolibe. Unišao sam i vidio bolesno dijete, osamljeno bez zaštite. Ja sam se skrbio za to dijete, dok nije pridošla majka. To je bilo moje bogoslužje. Tako i rabin treba da drži za najveće blago, za najljepše bogoslužje: skrb i zaštitu jevrejskog djeteta, jevrejske omladine. (Gen. cap. 21, 18) קומי שא את הנער ויהחיקי את ירך בו

4) Obnova Erec-Izraela. A izvadjanje cijelo programa ima da je koncentrisamo na obnovu Erec-Izraela; jer ko će bolje razumiti čežnje svojih općinara prema Cijonu od rabina? »Rabini će nas najprije razumiti« reče besmrtni Theodor Herzl u svom djelu »Der Judenstaat«. I doista pravo razumijevanje za te svoje mladojevrejske ideale mogu općinari jedino da nadju kod rabina, kojem je historija jevrejskog naroda pred očima, koji najbolje njegove potrebe razumije.

VIII. ODNOS RABINA PREMA UPRAVNOM ODBORU JEVREJSKE OPĆINE. JAHIN I BOAZ. (Kralj I. 7. 15-22).

Tim načinom promatrali smo izvedenje radnog programa rabina aforistično, ali ga nismo ni iz daleka iscrpili. Valja nam se sada baviti posebnim pitanjem u životu »Rabina i općine«, pitanjem odnosa rabina prema upravnom odboru jevr. općine. Za riješenje tog pitanja neka nam služi slijedeća prispodoba: Za stupove Jahin i Boaz, koji su stajali pred Salamunovim hramom, ne zna se, da li su bili spojeni sa hramom ili su samostalno stajali. Rabin treba da veli: I jedno je i drugo tumačenje ispravno. U tom se naime nalazi simbol odnosa u djelovanju rabina i upravnog odbora općine: Kako duhovni vođa, tako upravni odbor općine moraju katkada samostalno raditi, ali vrlo često zajednički djelovati, jer na obim stupovima stoje temelji Jevrejske općine.

IX. RABIN KAO NOSIOC PATRIOTIČNE MISLI.

Posebna točka u službovanju rabina je njegova zadaća, da učvrsti i raširi patriotičnu misao po riječima proraka Jeremije: »Promicajte blagostanje zemlje, u koju sam Vas vodio i molite se za nju, jer u njezinu dobru biće i Vama dobro (29, 6.)« i po riječima zakonodavca Samuela, suosnivača babilonskog talmuda: državni je zakon obvezatan (Berahot 58). Iz toga slijede dužnosti, koje rabin ima kao nosioc patriotične misli. Talmud veli: Molite se za dobrobit vladara i države, jer ako ne bi postajala bojazan pred njom, jedan bi drugog živa progutao (Avot II. 2.) »Država je, veli nadalje talmud, ljudska realizacija od Boga uređenog svjetskog reda« (Berahot 58). U tom duhu treba rabin, da utječe na svoju općinu: Jevreji imaju kao svi građani države da radosno i savjesno ispunjaju svoje dužnosti prema vladaru i državi. Ta oni ljube zemlju istom toplinom kao i svi drugi građani.

X. DUŽNOSTI JEVREJSKIH OPĆINARA PREMA RABINU.

Kao što su mnogobrojne dužnosti rabina prema općini, koje smo aforistično nabrojili, tako su mnogobrojne i dužnosti općinara prema njemu, koje ćemo ukratko skicirati: Jer ako općinari ne ispunjaju svoje dužnosti, nije mu ni kraj najbolje volje moguće izvršiti program, pa makar posjedovao najodličnije kvalitete. Svaki općinar trebao bi da pokaže prema rabinu, koji shvaća svoje zvanje kao što je naprijed razloženo, strahopočitanje kao prema ocu, tako da mu može reći: Mio si nam kao dobar otac. A Rabi Akiba veli: »Boga Vječnog treba da pošti-vaš« (V. Mojs. 19. 20.) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לְרַבּוֹת ת"ו (Pesahim 22) što znači, da i jevrejskog naučenjaka treba poštivati poput samog Boga ili drugim riječima: poštovanje prema tvom učitelju, treba da je jednako poštovanju prema Bogu מִיִּרְאָה רַבֵּךְ בְּמִירְאָה שֵׁמַיִם. To strahopočitanje ojačaće njegov autoritet, koji je neophodno

nuždan za izvršenje njegovog svetog djelovanja. Talmud (Sanhedrin 17.) veli: אדוני משה כראם דה"ל כתלמיד המורה לפני רבו. — Učenik ne smije prigovarati rješidbi svog učitelja, jer inače narušava njegov autoritet. Talmud nadalje veli: (Pirke Avot 6, 3) Kralj David zove Ahitofela svojim učiteljem, ma da je dvije riječi od njega naučio. דוד שלא למד מאחיתופל אלא ב' דברים קראו. רבו וכו'. To znači, ma da je tako malo učio kod rabina, treba da ga smatra autoritetom, a u koliko tek vrijedi to za naše shvaćanje rabina. A pogotovo ne smije niko da prekorači prema rabinu granice dobrog ponašanja שלא יהא קורא ושונה וכו' וכו' ברבו (Berahot 17). — Otvorite vrata Vašeg doma — ne samo da posveti Vaše kuće, nego da sam nadje gostoljubiv dom u kojem će se osjećati kao u svojoj kući, jer ako neko talmud-habama gostoljubivo prima, isto je kao da je sam Bogu pridonio njemu ugodne žrtve המארה ת"ה בתוך ביתו כאלו מקריב (Berahot 10). A da može po svojoj savjesti da izvrši svoje svete zadatke, treba da bude nezavisan i materijalno obezbjedjen. Kao što u poznatoj berahi (Deuter. Cap. 33, 18), koju je dao naučenjaku Isaharu i trgovcu Zebulun Mojsije veli: »Raduj se Zebulune, kad ideš na posao (trgovački) i Isahare naučenjačkim šatorima svojim«, jer prvi može da je apsolutno siguran, da Isahar i za njega toru uči, a drugi da nema materijalnih briga. Uporedo sa gajanjem židovske znanosti mora da kroči ekonomsko osiguranje rabina sa strane općinara.

XI. ZAGLAVAK.

Ako će rabin da djeluje u tom smislu, nastaće u njemu nutarnje zadovoljstvo. Blago onom rabinu, koji će moći da kaže iza kakvog značajnog odsjeka u njegovom radu poput Samuela čitavoj općini: (Sam. I. gl. 12) הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו וכו' ואת »Evo me, odgovorite mi pred Gospodom Bogom i pred pomazanikom njegovim ... Kome sam učinio nasilje, kome krivo? ili iz čije sam ruke uzeo poklon, da me zasljepi? pak ću Vam vratiti«. A općina odvratit će mu (ibid 4). Nijesi nam učinio sile, niti si kom učinio krivo, niti si uzeo što iz čije ruke«. A rabin će poput Samuela reći: Upućivati ću Vas i dalje na put dobar i prav, samo se bojte Gospoda i služite mu istinito svim svojim srcem. I moći će završiti riječima Samuela: ער דנה עורנו ה' (Samuel I. Cap. 7/12). Dovde mi je Bog pomagao, neka mi i dalje pomogne da usadim i učvrstim vjeru, da posvetim kuće svojih upština, da postanu ognjištem pravog Jevrejstva, gdje vlada sreća i zadovoljstvo, ljubav i odanost prema našem vladaru i državi, te smisao za obnovu Ereca Izraela.

